

Класицизм уперше заявив про себе в італійській культурі XVI ст., найбільшого розквіту досяг у XVII ст. у Франції й у деяких країнах зберігав свої позиції аж до першої чверті XIX ст. Зародження цього стилю ґрунтувалося на ідеї повернення до античних архітектурних форм і ордерів, а його фундаторами стали дослідники, які вважали античну культуру вершиною досконалості, взірцем абсолютної і вічної краси.

Класицизм (буквально — зразковий) — стиль у мистецтві XVII — початку XIX ст., суть якого полягала в наслідуванні мистецтва античності та в дотриманні системи строгих правил відтворення дійсності.

Представники класицизму прагнули втілити уявлення про доцільну закономірність світобудови, про гармонійний устрій природи і суспільства, піднесені героїчні та моральні ідеали, підпорядкування особистих інтересів інтересам громади. Художнім формам цього стилю притаманні строгість і чіткість, логічність і ясність, гармонійність та врівноваженість.

Визначальні риси класицизму:

- *раціоналізм, який виражався у прагненні будувати художні твори на засадах доцільності, наслідувати зразки античного мистецтва;*
- *нормативність, що допомагала встановлювати непорушні правила і закони;*
- *дотримання канонічних правил написання творів (пропорційність усіх частин, стрункість композиції);*
- *ясність та чистота художньої мови;*
- *аристократизм, що орієнтувався на вимоги та смаки вищої суспільної верстви;*
- *встановлення ієрархії жанрів.*

АРХІТЕКТУРА

Одним із засновників архітектурного класицизму вважають венеціанського майстра Андреа Палладіо, а зразком замиської споруди цього стилю — збудовану ним віллу Ротонда (північ Італії, середина XVI ст.). Зараз будівля входить до Списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО. Згодом на честь архітектора палладіанством було названо архітектурний напрямок XVII—XVIII ст., який наслідував принципи італійського зодчого.

Вілла розташована на пагорбі, серед мальовничої природи. Це центрична споруда, оточена з чотирьох боків шестиколонними портиками, до яких ведуть урочисті сходи. Завершує будівлю купол на невисокому барабані. Композиція вілли та її форми надзвичайно гармонійні.

А. Палладіо. Вілла Ротонда. Бл. 1570 р.

Найбільшого розвитку архітектура класицизму досягла у Франції періоду Наполеона, а згодом цей стиль поширився в Німеччині, Англії, Росії та інших країнах. Рим був одним із головних теоретичних центрів класицизму.

Архітектурі класицизму властиві:

- *правильні геометричні форми, строгі симетрично-осьові композиції;*
- *підкреслено статичні та логічно вибудовані ансамблі;*
- *стриманість декоративного оздоблення;*
- *високий подіум, портик, ротонда і фронтон як основні архітектурні елементи;*
- *розташування колонних портиків із фронтонами на кожному з фасадів, що додавало композиції закінченої симетрії.*

Основою архітектурної мови класицизму став ордер, який за пропорціями ближчий до античного, ніж до архітектури попередніх стилів. Стіни будівель — гладенькі, на противагу пишності й витонченості фасадів епохи бароко.

В англійській архітектурі переважало палладіанство, тісно пов'язане з розвитком паркового мистецтва (архітектори К. Кемпбелл, В. Кент, Р. Адам, В. Чемберс, Р.Б. Бьорлінгтон). У кінці XVIII — на початку XIX ст. класицизм бурхливо розвивався в Італії (архітектор Дж. Пермаріні), Німеччині (К.Г. Ланґанс), Іспанії (Х. де Вільянуева), країнах Східної Європи, Скандинавії, США (архітектори Т. Джефферсон, Дж. Хобан).

Шедеври архітектури класицизму

Церква Святої Женеви́єви (архітектор Жак Жермен Суфло) — одна з найбільших та найхарактерніших споруд французького класицизму.

За проектом Суфло, будівля мала нагадувати античний храм, а портик — являти собою копію портика давньоримського Пантеону. Майбутня церква у плані становила рівнокінцевий хрест. Головний фасад мав шестиколонний коринфський портик і фронтон.

У роки Великої французької революції церкву Святої Женеви́єви називали французьким Пантеоном: тут мали бути поховані видатні люди країни. Церква

справді стала усипальницею славетних постатей Франції — самого Суфло, Вольтера, В. Гюго, Е. Золя, Ж.-Ж. Руссо та інших.

Ж.Ж. Суфло. Церква Св. Женев'єви. 1757-1790 рр. Париж

Паризький Лувр — один із найбільших музеїв світу, що являє собою складний комплекс споруд різних стилів та епох — від Відродження до сьогодення.

К. Перро. Східний фасад Лувру. 1667-1673 рр. Париж

Лувр був побудований як замок-фортеця на початку XIII ст. У середині XVI ст. на місці зруйнованої фортеці почалося спорудження розкішного палацу, що тривало кілька століть. Лувр перетворили на королівську резиденцію, а коли її перенесли у Версаль, то приміщення палацу почали використовувати як майстерні, крамнички, житло для художників тощо. Згодом тут розмістилася Королівська Академія живопису і скульптури.

Колонаду Лувру (загальною протяжністю 170 м) було зведено архітектором Клодом Перро, братом відомого казкаря. Її вважають одним із шедеврів французького класицизму.

Якщо у Франції класицизм знайшов своє втілення головним чином у проектах громадських будівель, то в Англії у цьому стилі споруджували переважно приватні

садиби та міські будинки. Саме англійські архітектори стають вірними послідовниками Палладіо, величність і простота проектів якого дають змогу дотримуватися класичних архітектурних прототипів.

Одним із палладіанців був архітектор Колін Кемпбелл, який побудував віллу Меруорт у південно-східній Англії. Комплекс заміського палацу з великою центральною будівлею, що майже точно скопійована з Ротонди Палладіо, вирізняється незвичною вишуканістю.

К. Кемпбелл. Вілла Меруорт. 1722-1725 рр. Англія

Споруди театрів, зокрема оперних, теж зазнали змін в епоху класицизму. В Європі у цей час були зведені міланський театр Ла Скала (2800 місць) та варшавський Великий театр (понад 1800 місць), які входять у десятку найбільших оперних театрів світу за кількістю місць у глядацьких залах.

Розгляньте ілюстрації, на яких зображено оперні театри Європи. Визначте характерні риси, притаманні архітектурі класицизму, слухаючи при цьому уривок з увертюри до опери В.А. Моцарта «Чарівна флейта». Порівняйте архітектуру та музику класицизму.

Створіть ескіз будинку в стилі класицизм або розробіть проект ландшафтного дизайну невеликого саду в цьому ж стилі (на вибір). Техніка виконання — олівець або акварель.

Джерело:

<https://uahistory.co/pidruchniki/art-8-class-2016-kondratova/23.php>